

” Arviointia ei voi tehdä norsunluutornista! – – Onnistuaksemme tehtävässämme tarvitsemme paljon vuorovaikutusta, palautetta, rakentavaa kritiikkiä ja kehittämisehdotuksia.”

Harri Peltoniemi

Ennakoivaa ja vaikuttavaa arviointia?

Harri Peltoniemi

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) on toteuttanut koulutuksen ulkoista arviointitoimintaa neljän vuoden ajan. Arviointikeskuksen strategisena päätöksentekuelimenä toimii arviointineuvosto. Ensimmäisen arviointineuvoston nelivuotinen toimikausi ajoittui vuosille 2014–2018. Valtioneuvosto on nimittänyt uuden arviointineuvoston, jonka toimikausi on 2018–2022.

Arviointineuvosto valmistelelee strategian ja arviointisuunnitelman

Uuden arviointineuvoston ensimmäisenä tehtävänä on yhdessä Karvin asiantuntijoiden kanssa päivittää Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen strategia *Ennakoivaa ja vaikuttavaa arviointia 2020*. Strategian otsikko kuvaa hyvin Karvin tavoitetilaa: **haluamme arviointien olevan entistä vaikuttavampia ja ajankohtaisempia – jopa ennakoivia**. Toisena tärkeänä tehtävänä arviointineuvostolla ja Karvin asiantuntijoilla on vuosia 2020–2023 koskevan koulutuksen arviointisuunnitelman valmisteleminen. Nykyinen arviointisuunnitelma ajoittuu vuosille 2016–2019. Koulutuksen arviointisuunnitelma perustuu Karvin strategiaan ja siihen valittuihin arviointitoiminnan strategisiin painopisteisiin (Koulutuksen arviointisuunnitelma vuosille 2016–2019). Arviointisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa Valtioneuvoston asetuksen (A 1317/2013) mukaisesti. Karvi tulee järjestämään kuulemiskierroksen ja tilaisuuksia arviointialoitteiden ja -ehdotusten keräämiseksi. Otamme myös vastaan kirjallisia arviointialoitteita ja ehdotuksia siitä, mitä asioita tulee huomioida uuden arviointisuunnitelman laadinnassa. Ehdotukset ja aloitteet voivat liittyä myös arviointiprosessien läpiviemiseen, aikatauluihin, tiedonkeruisiin sekä raportointiin ja tiedon levittämiseen. Tarkoituksena on, että Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen arviointineuvosto voi jo kesällä 2019 tehdä päätöksen esityksestä koulutuksen arviointisuunnitelmaksi vuosille 2020–2023. Lopullisen päätöksen asiasta tekee opetus- ja kulttuuriministeriö, joka hyväksyy arviointisuunnitelmaehdotuksen.

Riippumattomuus ja luottamus arvioinnin kulmakivinä

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen lakisäätteiset toimintaperiaatteet ovat arvioinnin riippumattomuuden ja kehittävän arvioinnin periaatteet (A 1317/2013, HE 117/2013 vp, L 1295/2013). Riippumattomuudella tarkoitetaan arviointien menetelmien, organisoinnin, tulosten, johtopäätösten ja suositusten vapautta esimerkiksi oppilaitosten, ministeriön ja muiden asianosaisten vaikutuksesta. Kehittävä arviointi korostaa osallistavuutta, arvioinnin toteuttajan ja arviointiin osallistuvan välistä luottamusta sekä koulutuksen ja opetuksen järjestäjien ja korkeakoulujen vastuuta toimintansa laadun kehittämisestä (Koulutuksen arviointisuunnitelma vuosille 2016–2019, 5). Suomalainen koulutuksen arviointijärjestelmä rakentuu luottamukseen, avoimuuteen ja vuorovaikutukseen. Koulutuksen ulkoisen arviointitoiminnan tehtävänä on tukea koulutusjärjestelmää sille asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Koulutuksellisen tasa-arvon ja osallisuuden edellytysten arviointi on yksi keskeisistä Karvin arviointitoiminnan alueista. (Kansallisen koulutuksen arviointitoiminnan tuloksia koulutusjärjestelmän tilasta 2018, 5.)

Varsinaisen arviointitoiminnan lisäksi Karvin tehtävänä on tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa. Karvi tuottaa tietoa koulutuksen ja sen laadun kehittämisen tarpeisiin. Sen tehtävänä on myös arviointiosaamiseen, arvioinnin lähestymistapoihin ja -malleihin sekä menetelmien, kriteereiden ja mittareiden kehittämiseen liittyvän tuen tarjoaminen (HE 117/2013, 24). Parhaimmillaan Karvi voi toimia arviointiasiantuntemustaan hyödyntäen kriittisenä ystävänä ja sparraajana koulutuksen kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä.

Miten Karvi on onnistunut?

Onko Karvi onnistunut kehittämään arviointijärjestelmäänsä asetettujen tavoitteiden mukaisesti? Onko koulutuksen arvioinnin vaikuttavuus parantunut? Ovatko arviointimme uskottavia ja ymmärrettäviä niin, että arviointi voi olla vaikuttavaa? Emme tiedä tarkkoja tai oikeita vastauksia kysymyksiin. Palautekyselyjen avulla saamme jonkin verran tietoa, mutta kokonaiskäsityksen saaminen edellyttää avointa dialogia ja vuorovaikutusta arviointitiedon hyödyntäjien ja arviointitoimijoiden välillä. Arviointiprosessien aikainen yhteistyö ja vuorovaikutus ovat silloin keskeisessä asemassa. Arviointia ei voi tehdä norsunluutornista! Tämän julkaisun artikkeleissa käsitellään jonkin verran myös Karvin onnistumista tavoitteidensa saavuttamisessa.

Jouni Välijärvi toteaa artikkelissaan *Arviointitoiminnan vaikuttavuuden edellytykset*: ”Arviointijärjestelmän uudistamista vauhdittaneet päämäärät on onnistuttu saavuttamaan vähintäänkin kohtuullisesti, joskin monelta osin työ on vasta alussa. Olisin valmis myös väittämään, että koulutuksen arvioinnin vaikuttavuus on tasaista vauhtia lisääntymässä.” (s. 81)

Katrina Nordström ja Eva Maria Raudasoja puolestaan toteavat artikkelissaan *Arvokasta arviointiosaamista jakamassa – kokemuksia arviointijaoston työskentelystä* (s. 49–50) Karvin olevan merkittävä arviointitoimija, jonka tuottamaa laadukasta ja puolueetonta arviointitietoa on mahdollista hyödyntää koulutuspoliittisen päätöksenteon tukena. Karvi on kirjoittajien mukaan kehittänyt toimintatapojaan ja on erinomaisen hyvin järjestäytynyt.

Karvin vastuullista roolia yhteiskunnallisena keskustelijana ja vaikuttajana korostaa Samuli Maxenius kirjoituksessaan *Arviointitieto avainasemassa ammatillisen koulutuksen kehittämisessä* (s. 69): ”Riippumattomana arvioijana Karvilla on merkittävä tehtävä nostaa esiin suomalaisen koulutusjärjestelmän ongelmia ja kipukohtia ja siten toimia aktiivisena yhteiskunnallisena keskustelijana sekä koulutuksen laadun ja toimivuuden asiantuntijana.”

Heidi Backman kirjoittaa artikkelissaan *När utvärderingen kom till* (s. 24) seuraavasti: ”Utvärdering tar tid och kräver kompetens och uthållighet, men när man ser med vilka kostnader Karvi producerat kunskap kan man konstatera att det är en fördel att utvärderingen görs centraliserat och koordinerat. Vi som jobbar för utbildningsanordnare väntar på nya digitala rapporteringstjänster som snabbt ska ge oss aktuella fakta för lokal skolutveckling. Det är också viktigt att de nationella utvärderingarnas resultat når fram till dem som utvecklar på nationell nivå. Så sker inte alltid.”

Susanna Aro puolestaan toteaa artikkelissaan *Korkeakoulujen laadun kehittäminen elinkeinoelämän kannalta* (s. 76), että auditointiraportit jäävät elinkeinoelämän edustajille vieraksi, mikäli he eivät ole tavalla tai toisella jossakin roolissa auditointiprosessissa mukana. Aro esittääkin kehittämisen kohteeksi sen, miten tulokset saatettaisiin laajempaan tietoon ymmärrettävällä ja käytännönläheisellä tavalla.

Karvin saama palaute arviointitoiminnasta ja sen vaikuttavuudesta on pääsääntöisesti kohteliaan myönteistä. Oma kokemukseni on, että lähimmät yhteistyökumppanimme arvioivat toimintaamme positiivisimmin. Virkistävää ja ajatuksia herättävää on saada kriittistä palautetta. Huolestuttavaa kuitenkin on, että kritiikki kohdistuu ennen kaikkea kyselyjen pituuteen ja sisältöihin ja toiseksi raporttien vaikeaselkoisuuteen ja siihen, että olennaista tietoa on niistä vaikea löytää. Esitetty kritiikki on otettava vakavasti. Raporttejamme halutaan kehitettävän ymmärrettävämmiksi ja tiiviimmiksi sekä rakenteeltaan selkeämmiksi. Toisaalta, kun olen tiedustellut kyselyjen laajuutta ja monimutkaisuutta kritisoineilta heidän mielipidettään raporteista, ei sellaista ole useinkaan ollut, koska vastaajat eivät ole raportteihin tutustuneet. Arviointituloksista ei juurikaan käydä kriittistä, niiden todenperäisyyttä arvioivaa keskustelua.

Mitä Karvissa tehdään arviointien vaikuttavuuden parantamiseksi?

Koulutuksen arviointisuunnitelmaan sisältyy useita arviointijärjestelmän ja arviointimenetelmien kehittämiseen liittyviä hankkeita (Koulutuksen arviointisuunnitelma vuosille 2016–2019, 13–14). Kyse on pitkäjänteisestä kehittämistyöstä, jossa on huolehdittava siitä, että hyvin toimivaa ei kannata uudistaa uudistamisen vuoksi. On tärkeää, että arviointitieto muodostaa jatkumon, jolloin voidaan laatia erilaisia synteesejä ja meta-analyysejä ja saada näin trenditietoa tarkasteltavista ilmiöistä.

Arvioinnin metodologiaa kehitetään määrätietoisesti tukemaan arviointien organisoimista ja jatkuvaa parantamista. Tätä työtä tehdään yhdessä hyödynsaajien ja keskeisten sidosryhmien kanssa. Arviointimenetelmiä ja tiedonhankintaa kehitetään esimerkiksi lyhentämällä kyselyjä ja käyttämällä nykyistä enemmän hyödyksi kansallisia tietovarantoja ja muuta jo olemassa olevaa tietoa. Kyselyjä tekevät tutkimus-, seuranta- ja arviointiorganisaatiot ovat jo tiivistäneet yhteistyötään päällekkäisyyksien ja samanaikaisten kyselyjen välttämiseksi. Tämä työ jatkuu.

Arviointien raportointia kehitetään. Tavoitteena on, että arviointiraportit olisivat nykyistä selkeämpiä ja helpommin hyödynnettäviä. Julkaisujen sivumääriä rajoitetaan. Pääsääntöisesti kaikista arviointiraporteista julkaistaan tiivistelmäjulkaisu, jossa keskeiset tulokset, arvioivat johtopäätökset ja kehittämissuosituksot esitetään tiiviisti ja mahdollisimman paljon myös kuvioita ja infografiikka hyödyntäen. Arviointien tuloksista laaditaan myös erilaisia yhdistelmä- ja tiivistelmäraportteja, esimerkkinä *Kansallisen koulutuksen arviointitoiminnan tuloksia koulutusjärjestelmän tilasta* -raportti keväältä 2018.

Karvin arviointien digitalisointi avaa suuria mahdollisuuksia tiedon keräämisen, raportoinnin, hyödyntämisen ja vertailtavuuden kannalta. Myös palautteen ja kehittämissuositusten kerääminen helpottuu ja systematisoituu. Arviointialueita voidaan jatkossa käydä entistä enemmän digitaalisesti. Arviointitiedosta muodostuu digitaalinen tietovaranto, jonka avulla oppijan polun eri vaiheita ja myös sen niveliä voidaan tarkastella ja arvioida.

Arviointien vaikuttavuuden lisääminen ja vaikuttavuusviestintä on Karvin kehittämisen painopistealue. Tiivistelmäjulkaisut, uutiset, tiedotteet, infograafit ja muut visuaaliset esittämistavat ovat tärkeä osa vaikuttavuusviestintää. Sosiaalisen median eri kanavien aktiivinen hyödyntäminen on jatkossakin tärkeää, ja sillä osalla on vielä paljon kehitettävää. Pyrimme jatkossa tekemään arvioinneista ja arviointitoiminnasta ylipäättään lyhyitä videosityksiä Karvin Youtube-kanavalle. Webinaareja voidaan myös hyödyntää nykyistä enemmän, ja arviointien tuloksia ja kehittämissuosituksia voidaan jalostaa nykyistä käytettävämpään muotoon.

Karvin viestintä ei ole yksisuuntaista, vaan kaikessa viestinnässä pyritään vuorovaikutteisuuteen. Järjestämme myös erilaisia tilaisuuksia, seminaareja ja tapaamisia. Suuren suosion ja paljon hyvää palautetta saanut 25.5.2018 Helsingin musiikkitalolla järjestetty Arviointifoorumi on hyvä esimerkki tilaisuudesta, jossa voitiin kuulla uusinta arviointitietoa mielenkiintoisessa muodossa ja kehittää yhdessä keskustellen suomalaista koulutusta (<https://karvi.fi/event/arviointifoorumi/>, <https://www.youtube.com/channel/UCveX30QgEBdzHCz0iz5JHeg>).

Antakaa palautetta!

Karvi tulee toteuttamaan sidosryhmäkyselyn alkusyksystä tänä vuonna. Kyselyn tuloksia käytetään arviointitoiminnan kehittämiseksi ja uuden arviointisuunnitelman valmistelussa. Karvi haluaa olla kansallisesti merkittävä ja kansainvälisesti haluttu koulutuksen arviointikumppani ja innostava kehittäjä, joka tuottaa vaikuttavaa tietoa koulutuksen kehittämiseksi varhaiskasvatuksesta korkeakouluopetukseen. Haluamme, että Suomi kehittää koulutustaan Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tuottaman monipuolisen ja ajantasaisen arviointitiedon pohjalta. Tämän kaiken haluamme tehdä kehittäen, kokeillen, uudistaen, osallistaen ja palvellen. Onnistuaksemme tehtävässämme tarvitsemme paljon vuorovaikutusta, palautetta, rakentavaa kritiikkiä ja kehittämis ehdotuksia. Kaikkea sitä toivomme teidän antavan mitä tahansa kanavaa käyttäen sähköpostista someen.

Lähteet

A 1317/2013. *Valtioneuvoston asetus Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta.*

HE 117/2013 vp. *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.*

L 1295/2013. *Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta.*

Kansallisen koulutuksen arviointitoiminnan tuloksia koulutusjärjestelmän tilasta 2018. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2018. <https://karvi.fi/publication/kansallisen-koulutuksen-arviointitoiminnan-tuloksia-koulutusjarjestelman-tilasta/>

Koulutuksen arviointisuunnitelma vuosille 2016–2019 – päivitetty 14.11.2017. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2017. https://karvi.fi/app/uploads/2018/01/KARVI_koulutuksen_arviointisuunnitelma_2016-2019.pdf